

РОЗДІЛ 10
ЯКІСТЬ ЖИТТЯ, ДЕМОГРАФІЧНЕ ВІДНОВЛЕННЯ, СОЦІАЛЬНИЙ
ЗАХИСТ ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ
ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ВІЙНИ

УДК 336.74:330.34

Бублик Євген Олександрович
д.е.н., с.н.с., ДУ «Інститут економіки
та прогнозування НАНУ»,
м. Київ, Україна

ЗМІНИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В ІНТЕРЕСАХ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Тривалий період глобальної фінансової нестабільності і економічної невизначеності, який почався у 2008 р., пандемія і повномасштабна війна в Україні загострили низку суперечностей в монетарній сфері. Політика Зеленого курсу ЄС і зобов'язання України у сфері цілей сталого розвитку висувають нові завдання розширення кредитної підтримки. Їх розв'язання потребує серйозного перегляду підходів до грошово-кредитної політики. На цьому тлі однією з ключових суперечностей виступає ослаблена трансмісія стимулюючої грошово-кредитної політики в розширення кредитної активності і поглиблення кредитної стагнації за підвищених ставок. Ця проблема спостерігається у більшості економік, як розвинених, так і тих, що розвиваються [1; 2]. Попри величезні обсяги емітованої ліквідності у період з 2008 р по 2021 р. вона не трансформувалась у кредитне розширення. В цьому відношенні випадок України продемонстрував виняткову характерність.

Із початком повномасштабної війни в Україну відбувся приплив безпрецедентних обсягів зовнішньої фінансової допомоги (загалом у період 2022-2025 рр. – майже 140 млрд дол США) [3]. Ця допомога перетворилась на ліквідність на банківських рахунках і повною мірою забезпечила стабільність державних і приватних фінансів. В цих умовах ключовою проблемою для НБУ виявилось утримання емітованої гривневої ліквідності поза валютним і товарним ринком, щоб обмежити ризик девальвації та інфляції. Для цього НБУ довелося підвищити нормативи резервування, розширити випуск депозитних сертифікатів (ДС) і встановити високу облікову ставку. Ці заходи мали вимушений характер і суперечливі наслідки, але вони значною мірою зумовили обмежену кредитну активність комерційних банків.

На банківському ринку України склався певний консенсус між регулятором і провідними банківськими установами: ліквідність утримується в системі завдяки високодохідним інструментам уряду (ОВДП – на рівні 700-800 млрд грн) і НБУ (ДС – на рівні 400-500 млрд грн). Тоді як нові кредити у банківській системі емітуються переважно в рамках державних програм («Доступні кредити 5-7-9, Доступний лізинг, Доступний факторинг, ЄОселя). Надані в межах даних

програм кредити формують більше третини працюючого кредитного портфелю (значною мірою в аграрній сфері) і забезпечують його приріст. Водночас реалізація даних програм страждає суттєвими недоліками: нерівний доступ, обмежене фінансування, слабка цільова спрямованість. Окрім цього нові кредити надаються банками афілійованому бізнесу.

Така ситуація стоїть на заваді виконанню Україною прийнятих на себе зобов'язань в рамках Паризької угоди, Цілей сталого розвитку і потреб повоєнного відновлення. Для усунення цієї перешкоди постає потреба активізувати кредитну підтримку цільових проектів за зазначеними напрямками.

В цьому напрямі зарубіжними урядами і фінансовими регуляторами було запроваджено низку інструментів, покликаних запустити кредитування в пріоритетних секторах (виробництво, енергетичний перехід, малий бізнес, інш.) [4]. До таких інструментів, що були запроваджені в розвинених країнах, можна віднести цільові кредитні програми центральних банків. Наприклад, Funding for Lending Scheme у Великій Британії, коли Банк Англії надавав комерційним банкам фінансування за низькими ставками за умови збільшення кредитування реального сектору. За оцінками науковців реалізація FLS у 2011-2012 рр. позначилась на прирості ВВП Великобританії приблизно на 0,5%-0,8% [5]. Також Targeted Longer-Term Refinancing Operations – програма ЄЦБ, що пропонує довгострокове рефінансування банкам, які збільшують кредитування малого та середнього бізнесу.

В рамках макропруденційної політики у якості стимулів в ряді країн були запроваджені диференційовані резервні вимоги (знижені вимоги до резервування за кредитами в певні сектори, наприклад, зелена енергетика, інфраструктура, підтримка малого бізнесу), а також пільгові вимоги до капіталу банків за кредитами в стратегічно важливих секторах. Сюди ж можна віднести диференційовані коефіцієнти ризику – наприклад, знижений коефіцієнт ризику за зеленими кредитами (Green Supporting Factor) в ЄС. Слід також зазначити, що у деяких країнах встановлюються квоти для банків щодо кредитування пріоритетних секторів.

Вагому роль відіграли й державні програми з надання гарантій та субсидій – Credit Guarantee Schemes, за якими держави надавали часткове гарантування по банківських кредитах, знижуючи їхні ризики (наприклад, програми Small Business Administration, SBA у США для малого бізнесу). Винятково ефективним виявилось субсидування процентних ставок, коли держава компенсує частину процентних витрат позичальникам (використовується в ЄС, Японії, Південній Кореї). Саме механізми розподілу ризиків і компенсації вартості кредиту виступають наразі найбільш перспективним елементом доповнення стимулюючої монетарної політики.

Додатковими елементами диференціації стимулюючого ефекту виступають різні вимоги до сек'юритизація кредитів і випуск забезпечених цінних паперів (Covered Bonds, ABS, MBS) із розширеним функціоналом, що дає змогу банкам продавати кредитні портфелі та вивільняти капітал для нових кредитів (особливо у сфері іпотеки, інфраструктури та малого бізнесу). В цьому напрямі державні

агентства із сек'юритизації, такі як KfW (Німеччина) допомагають банкам залучати кошти для кредитування ключових секторів.

Таким чином, існуюча модель грошово-кредитної політики, що базується на жорстко-контрольованій емісії під надходження зовнішньої допомоги, потребує суттєвого перегляду. Виглядає доречним розглянути можливість імплементації поширених в зарубіжних країнах інструментів монетарної політики і державних програм підтримки цільового кредитування для підтримки структурного розвитку економіки і реалізації проектів, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку. Цільові кредитних програми доцільно підтримати заходами у монетарній сфері (диференційованими регуляторними та резервними вимогами, інструментами пільгового довгострокового рефінансування під заставу) та у сфері державної кредитної політики (програми гарантування кредитів і сек'юритизації).

Список використаних джерел:

1. Бублик, Є. О. Зміна монетарних політик центробанків провідних країн та їх наслідки для країн з ринками, що розвиваються. *Економіка України*. 2020. № 5. С. 72-84. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.05.072>
2. Shapoval, Y. (2022). *Monetary policy of commodity-dependent economies*. *VUZF Review*, 7(3), 39-48. DOI: 10.38188/2534-9228.22.3.04
3. *Ukraine Support Tracker*. IFW Kiel. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>
4. Casanova, C., Hardy, B., & Onen, M. (2021). *Covid-19 policy measures to support bank lending*. *BIS Quarterly Review*, 20
5. Churm, R., Joyce, M., Kapetanios, G., & Theodoridis, K. (2021). *Unconventional monetary policies and the macroeconomy: The impact of the UK's QE2 and funding for lending scheme*. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 80, 721-736.

УДК 614.2: 316.728

Гусак Євгеній Сергійович,
аспірант ДННУ «Академія
фінансового управління»,
Київ, Україна

РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Надання якісних медичних послуг є критично важливою складовою ефективного функціонування охорони здоров'я. Контроль якості в медичній сфері розуміють як частину системи управління, яка зосереджується на